

Det europeiska försvarets framtid

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 21 september 2017 att ge försvarsutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens diskussionsunderlag om det europeiska försvarets framtid (KOM(2017) 315).

I yttrandet finns två avvikande meningar (M, SD, C, L, KD)

Utskottets överväganden

Det europeiska försvarets framtid

Innehållet

Den 7 juni 2017 presenterades ett diskussionsunderlag om det europeiska försvarets framtid (KOM(2017) 315). Underlaget är det fjärde i en serie diskussionsunderlag som lagts fram med utgångspunkt i den vitbok om EU:s framtid som kommissionen presenterade den 1 mars 2017.

I diskussionsunderlaget redovisas tendenser som anses vara avgörande för vår säkerhet och vårt försvar i framtiden. Utifrån dessa presenteras tre scenarier för vägen mot en säkerhets- och försvarsunion. Scenarierna utesluter inte varandra men utgår från olika ambitionsnivåer för unionens gemensamma insatser på säkerhets- och försvarsområdet.

Diskussionsunderlaget är inget formellt förslag och innehåller således inte några förslag till nya eller ändrade rättsakter. Enligt kommissionen syftar diskussionsunderlaget till att bidra till en fortsatt diskussion om det framtida samarbetet inom EU.

Regeringens ståndpunkt presenteras i faktapromemoria 2016/17:FPM114.

Utskottets ställningstagande

Försvarsutskottet välkomnar den framtidsdiskussion som kommissionen för om EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Som regeringen framhåller i sin faktapromemoria Det europeiska försvarets framtid (2016/17:fakta-PM114) står Europa i dag inför stora och komplexa säkerhetspolitiska utmaningar med ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i vårt närområde.

Utskottet anser att det är angeläget med ett EU-samarbete för att bemöta globala utmaningar och att förvalta och utveckla befintliga institutioner och pågående samverkan mellan EU:s medlemsstater. Ett adekvat totalförsvarsamarbete är i sammanhanget viktigt. Även om ett effektivare användande av befintliga försvarsresurser är eftersträfvansvärt vill utskottet betona att försvarssamarbetet även fortsättningsvis bör ha en mellanstatlig karaktär. Utskottet instämmer således med regeringen i att säkerhets- och försvarspolitik är medlemsstaternas kompetensområde, dvs. ett mellanstatligt projekt.

Diskussionsunderlaget innehåller inte några formella förslag till nya eller ändrade rättsakter. Utskottet följer frågan och eventuella förslag som diskussionsunderlaget leder till, och förslagets budgetkonsekvenser kommer att granskas när de väl presenteras. Utskottet ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen allteftersom förslagen presenteras mer i detalj.

Utskottet vill även, precis som i sitt yttrande om Vitbok om EU:s framtid (KOM(2017) 2025), framhålla att en utökad delaktighet i framtidsdebatten bör bejakas och att svenska bidrag till denna bör övervägas. Likaså bör Sverige fortsätta att verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU.

Diskussionsunderlaget ger ingen anledning till ytterligare uttalanden av utskottet.

Stockholm den 10 oktober 2017

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S) och Lena Emilsson (S).

Avvikande meningar

1. Det europeiska försvarets framtid (M, C, L, KD)

Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Mikael Oscarsson (KD) anför:

Utifrån det försämrade säkerhetsläget är frågan om det europeiska försvarets framtid allt mer viktig. Europas säkerhet påverkas inte bara av den ryska aggressionen mot Ukraina och annekteringen av Krim. Det handlar också om framtiden för den transatlantiska länken mellan Europa och USA och om sönderfallet i Europas södra grannskap. Även utvecklingen i mer avlägsna delar av världen kommer i förlängningen att påverka Europas säkerhet.

Vad Europa kan göra för att stärka säkerheten genom ett fördjupat och utökat samarbete är därför av största vikt. EU ska ta sig an de stora gränsöverskridande utmaningarna och kunna hantera många olika hot och risker. Sverige kan, och ska, vara drivande i att utveckla samarbetet på de områden där det finns uppenbara samarbets- och effektiviseringsvinster och där vi genom samarbete kan höja såväl våra enskilda försvarsförmågor som den EU-gemensamma försvarsförmågan.

Regeringen bör vara mer proaktiv i arbetet med det europeiska försvaret än vad som varit fallet. Hittills har den svenska regeringen kommit sent in i processen i ett läge när arbetet med det europeiska försvaret har tagit fart på allvar. Såväl samarbetet inom det permanent strukturerade samarbetet (Pesco) som samarbetet när det gäller forskning och förmågor har det senaste året tagit allt fastare form.

Det är viktigt att påpeka att det europeiska försvarssamarbetet inte är ett självändamål. Till exempel ska det inte dubblera sådant som Nato redan gör. Sedan Natotoppmötet i Warszawa 2016 finns det dock en gemensam deklARATION från Nato och EU om hur de två organisationerna ömsesidigt ska stärka sitt strategiska partnerskap. Vi vill inte att EU bygger murar och stänger ute Storbritannien när de har lämnat unionen. Brittisk delaktighet i europeisk säkerhet är viktigt även i framtiden, inte minst för den transatlantiska länken.

Vi är positiva till att EU utvecklas inom försvars- och säkerhetsområdet. Vi vill dock inte ge upp beslutsrätten över vårt nationella försvar. Vi vill inte se en gemensam EU-armé. Samarbetet bör i stället fördjupas på områden som t.ex. underrättelsearbete, cyber, gemensam förmågeutveckling, bättre insatsförmåga, lägesbilder och transportkapacitet, dvs. områden som är realistiska och fyller samarbetet med ett verkligt innehåll. Utvecklingen av det gemensamma försvaret ska heller inte innebära nya stora kostnader, utan resurser bör om möjligt i stället tas från andra budgetområden.

Från Alliansens sida vill vi se möjligheterna och definiera hur Sverige, med våra perspektiv och vår historia, kan bidra till ett bättre europeiskt försvarssamarbete. Inte minst handlar det om hur Sveriges intressen kan tillvaratas i det allt tätare samarbetet. Det finns i dag en vilja hos de flesta länder att fördjupa och förstärka samarbetet, och många av strukturerna finns nu på plats. Nu är det upp till de enskilda medlemsländerna att utnyttja den möjligheten.

Då måste Sverige, och ytterst den svenska regeringen, kunna peka ut relevanta prioriteringar för att vi ska kunna vara med och påverka. Inte minst är det av vikt att samarbetet inte utformas så att det missgynnar unionens små och medelstora länder, eller så att den svenska försvarsindustrin missgynnas till förmån för t.ex. de stora medlemskapsländernas dito. Här gäller det att vara aktiv i ett tidigt skede och kunna bidra med ett reellt mervärde för att påverka utvecklingen i en önskvärd riktning.

2. Det europeiska försvarets framtid (SD)

Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD) anför:

Sverige bör inte delta i säkerhets- eller försvarssamarbeten inom Europeiska unionen. Sverige bör inte bidra till att militarisera EU.

Det säkerhetspolitiska alternativ vi har nu och lever med är bättre än EU-alternativet. USA och Nato balanserar idag stormakterna Kina och Ryssland. Sverige är inte med i Nato men har en egen roll. Vi bygger tröskeleffekt samtidigt som vi bidrar till avspänning i Östersjöområdet. Sverige söker regionala samarbeten, främst med Finland.

Att bygga upp en EU-struktur för försvar och säkerhet är att bygga en dubblerande funktion till befintliga samarbeten, inklusive Nato. Längre har de flesta utanför EU:s maktbyråkrati motsatt sig en dubbling, men under senare år har EU:s byråkrater haft framgångar.

Frankrikes förre president Hollande markerade en förändring när han talade inför Europaparlamentet 2013: "EU bör införa ett gemensamt försvar och tala med en röst gentemot omvärlden".

Ett ännu större steg på vägen var när Europaparlamentet röstade för ett gemensamt EU-försvar med siffrorna 369 för och 255 emot. Ledamöterna från de svenska allianspartierna röstade i den omröstningen för ett gemensamt EU-försvar, inkluderande ett militärt EU-högkvarter och fasta militära EU-strukturer.

Ekonomiskt och funktionellt är det bättre att satsa helt på befintliga strukturer än att investera i två olika parallella samarbeten. EU-alternativet lyfts fram som delvis mellanstatligt, men det är en illusion. Ett EU-försvar kan

inte bli annat än överstatligt i det långa loppet. Hur skulle investerade pengar kunna garantera fullständigt mellanstatlig användning?

Svensk försvarsindustri hittar samarbetspartner effektivt på egen hand. Sverige bör vara hemmapart när vi exporterar försvarsmateriel. I exempelvis Gripenaffären med Brasilien och den möjliga Gripenaffären med Indien skulle det vara skada för Sverige om det var EU som stod som säljare.

EU, som i praktiken blir en koncernledning för medlemsländernas försvarsindustri, vore en stor fara; politiken är inte mogen att effektivt leda affärer på den nivån. Försvarsindustriell utveckling är inte enkelt linjär och bör inte behandlas som det. Det krävs tvärtom geni för att lyckas. Gripen kostade exempelvis bara 7,5 procent att utveckla jämfört med Eurofighter respektive Joint Strike Fighter (JSF-F-35). Ändå beskrivs Eurofighter i EU-sammanhang som en framgång. Den framgångsrika industrin ska stöttas, inte ledas. De industrier som inte lyckas kan gå under, det är en naturlig process. Abrams, som är USA:s enda stridsvagnsmodell, kostar betydligt mer än tyska Leopard men har en sämre prestanda. Detta trots att det finns 17 olika europeiska tunga stridsvagnar.

Europeiska försvarsfonden har en ambitionsnivå och flera industrikonsortier ska bildas runt projekt såsom stridsflyg eller stridsvagnar. Varje projekt ska ha en ledande nation. Vad det innebär för de som inte är ledande nation är oklart. I EU har man länge talat om att Sverige är för litet för att bygga stridsflyg. Vi anser att Sverige kan bygga effektiva industrisamarbeten utan EU. Vi har en särskilt stark och viktig försvarsindustri; vi har all anledning att stå emot EU:s maktbyråkrater.

De politiska riktlinjer som EU-kommissionens ordförande Juncker tagit fram om ett gemensamt EU-försvar bör helt lämnas därhän och inte beslutas eller implementeras.

”The Treaty of Lisbon provides for the possibility that those Member States who wish to can pool their defence capabilities in the form of a permanent structured cooperation.”

Juncker avslöjar sig i ett uttalande om hur långtgående detta projekt är:

”With its own army, Europe could react more credibly to the threat to peace in a Member State or in a neighboring state.”

En sådan här långtgående strävan kan man inte vara med på delvis, det är antingen eller. Sveriges nuvarande regering verkar förstå farorna, men väljer ändå att ställa sig positiv till EU-alternativet. Vi anser att Sverige inte bör göra det.